

וזה הרי לא יתכן. שהרי שגג, והרי נאנס, ואיך יעשה את הפסח אם הוא שוגג ואינו יודע שפסח היום, או אם הוא אנוס?

אלא, בהכרח, חייבים לומר שמה שכתוב במשנה בסיפא "ולא עשה את הראשון" לא מדובר בשוגג ואנוס, שהמשנה דברה בהם קודם, אלא מזיד קתני בהדיהו.

והיינו, שנה התנא והוסיף את דינו של מי שהיה מזיד ביחד עם שוגג ואנוס, ללמדך שגם מי שלא עשה פסח ראשון במזיד חייב בפסח שני.

וכך הוא פירוש דברי המשנה: שגג, או נאנס, או הזיד ולא עשה את הראשון — יעשה את השני.

וכיון שכך, **הכא נמי** גם ברישא יש לנו לומר כי "ולא עשה את הראשון" אינו מתייחס למי שהיה טמא ובדרך רחוקה, אלא בא התנא להוסיף **אונן**, שגם הוא קתני בהדיהו.

וכך פירוש דברי המשנה: מי שהיה טמא, או בדרך רחוקה, או שהיה אונן ולא עשה את הראשון — יעשה את השני.

ואונן דינו כמזיד, שהרי יכל לעשות את הפסח, שכך שנינו לעיל צא ב: אונן — טובל, ואוכל פסחו לערב.⁽⁵⁾

אמר רב אשי ראה לדברי רב ששת, שמדובר במשנה גם באונן וגם במזיד:

מתניתין נמי דייקא ממשנתנו גם כן יש

בדרך רחוקה, ולא עשה את הראשון יעשה את השני.

מכלל, דאי בעי — עבד.

כי מלשון המשנה "ולא עשה את הראשון" משמע שהעשייה או אי העשייה תלויים בו. שאילו הוא היה רוצה, היה יכול לעשות את הראשון, אלא שהוא לא עשה.

[וודאי שבטמא אי אפשר לומר כן. שהרי גם אם עשה לא יצא ידי חובתו. ובהכרח שהמשנה מדברת במי שהיה בדרך רחוקה].

כי אם תאמר כדברי רב ששת, שאינו יכול לעשות אפילו לא על ידי שליח, היה צריך לומר "ואינו יכול לעשות את הראשון", שבכך משמעותו שגם אם עשה לא יצא ידי חובתו!

ורב ששת אמר לך שיש לדחות את ראית רב נחמן:

שהרי **אי הכי**, אם כדברי רב נחמן ש"ולא עשה את הראשון" משמעותו שהדבר תלוי בו, תיקשי **סיפא**:

דקתני בה "שגג או נאנס ולא עשה את הראשון — יעשה את השני".

והרי לדברי רב נחמן גם פה יש לדייק: **מדקתני "ולא עשה"**, **מכלל, דאי בעי — עבד**, שאילו רצה היה יכול לעשות את הפסח!

בעז"ה.

5. תמהו התוספות: אם כן מדוע כתבה המשנה אונן בפני עצמו? הרי הוא בכלל שאר מזדיין!

היינו שוגג ואנוס אם ביטלו את פסח שני במזיד חייבין. וכן פסק ביד החזקה פרק ה' הלכה ב'. ודבריו הם נגד דברי הגמרא. ויבואר לקמן